

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobkyně: **N. V.**, zastoupené Mgr. Bc. Filipem Schmidtem, advokátem se sídlem Praha 7, Ovenecká 78/33, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad štolou 936/3, v řízení o kasační stížnosti proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. 5. 2021, č. j., 16 Az 55/2020 - 39,

takto:

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. 5. 2021, č. j. 16 Az 55/2020 - 39, **se zrušuje**.

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 11. 2020, č. j. OAM-238/ZA-ZA11-VL11-2020, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

IV. Ustanovenému zástupci Mgr. Bc. Filipu Schmidtovi, LL. M., advokátovi, **se přiznává** odměna za zastupování žalobkyně a náhrada hotových výdajů v řízení o kasační stížnosti ve výši **8 228 Kč**. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci rozsudku. Náklady právního zastoupení nese stát.

Odůvodnění:

[1] Včas podanou kasační stížností napadla žalobkyně rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. 5. 2021, č. j. 16 Az 55/2020 - 39, jímž byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 11. 2020, č. j. OAM-238/ZA-ZA11-VL11-2020. Tímto rozhodnutím žalobkyni nebyla udělena mezinárodní ochrana podle § 12 až § 14b

zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném pro projednávanou věc (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Při posuzování žaloby vycházel městský soud ze zjištění, že žalobkyně podala dne 13. 3. 2020 žádost o udělení mezinárodní ochrany. V žádosti a při následném pohovoru uvedla, že nemá žádné politické přesvědčení, je vdaná, manžel žije na Ukrajině. Má tři děti; nejmladší syn žije v ČR, zbylé dvě děti žijí na Ukrajině. Z Ukrajiny odjela z důvodu nedostatku práce, do ČR přicestovala v roce 2007. Dále žalobkyně uvedla, že má zdravotní problémy s očima, vysokým krevním tlakem a se srdcem. V ČR by chtěla zůstat, aby se zde mohla léčit, jelikož na Ukrajině není dobrá lékařská péče a je nákladná. Na Ukrajině se léčila a byla tam hospitalizovaná; operaci odmítla z důvodu nedůvěry v tamní medicínu. Dále uvedla, že nezjišťovala možnosti legalizace pobytu, advokát ji poradil, aby požádala o mezinárodní ochranu. V ČR má kromě syna také neteře; syn se o ni stará a finančně jí pomáhá. Závěrem uvedla, že na Ukrajině by se bála o vše – o zdraví, děti. Ve vlasti nikdy žádné potíže neměla.

[3] Městský soud předně konstatoval, že žalobkyně neuvedla, jakých konkrétních pochybení se podle ní žalovaný dopustil, její námitky byly formulovány jen obecně. Městský soud neshledal porušení zásady materiální pravdy; žalovaný postupoval v souladu s právními předpisy a judikaturou a přezkoumatelným způsobem dovodil závěry, které srozumitelně odůvodnil, a jeho rozhodnutí zcela odpovídá požadavkům dle § 68 odst. 3 správního řádu. Pro posouzení politické a bezpečnostní situace na Ukrajině si žalovaný obstaral podklady, jejichž výčet uvedl na str. 3 žalovaného rozhodnutí; tyto podklady odpovídají požadavkům § 23c písm. c) zákona o azylu.

[4] Následně se městský soud zabýval jednotlivými důvody pro udělení azylu. Uvedl, že pokud žalobkyně neuváděla žádné potíže ve vlasti a nebyla politicky aktivní, nemohl jí být udělen azyl podle § 12 písm. a) zákona o azylu; stejně tak nebyly naplněny důvody pro udělení azylu dle § 12 písm. b) a § 14 tohoto zákona. Co se týče zdravotního stavu žalobkyně, městský soud konstatoval, že se žalovaný zdravotními otázkami zabýval a vycházel i z lékařských zpráv žalobkyně. Žalovaný uznal, že je na Ukrajině třeba některé zdravotní zákroky hradit, nicméně poukázal na to, že žalobkyně je schopna si finanční prostředky opatřit prací. V léčbě může žalobkyně pokračovat na Ukrajině, jelikož není v bezprostředním ohrožení života a její zdravotní stav nevyžaduje specializovanou péči. Relevantní není ani subjektivní přesvědčení žalobkyně o horší kvalitě tamní lékařské péče a ani namítaný nedostatek pracovních příležitostí v zemi původu. Obdobně není důvodem pro udělení azylu ani rodinná situace žalobkyně; odloučení od syna žijícího v ČR nepředstavuje pro žalobkyni nepřiměřený zásah. Pokud jde o finanční pomoc, je možné, aby syn matku nadále podporoval i po návratu do vlasti.

[5] Městský soud konstatoval, že nebyly naplněny ani důvody pro udělení azylu dle § 13 zákona o azylu a ani doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. a), b) a c) tohoto zákona. Ačkoliv nelze popřít existenci ozbrojeného konfliktu na východě země, tento je stabilizovaný a nebrání tak žalobkyni, aby se do země původu navrátila. Vycestování žalobkyně není v rozporu s mezinárodními závazky podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu. Ani namítané porušení mezinárodních úmluv neshledal městský soud relevantní, neboť žalobkyně nespecifikovala, v čem konkrétně mělo pochybení

spočívat. Jelikož žalobkyně pochází z Ivano-frankovské oblasti, městský soud konstatoval, že tato oblast je pod kontrolou ukrajinské centrální vlády, a proto se žalobkyně zhoršená bezpečnostní situace netýká. Při výpovědi žalobkyně uvedla, že ze země odešla výhradně z ekonomických důvodů; ve vlasti žádné problémy se státními orgány neměla.

[6] Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost z důvodů, které podřadila pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[7] Stěžovatelka považuje napadený rozsudek za nepřezkoumatelný z důvodu nesprávného zhodnoceného jejího zdravotního stavu, v kontextu s nedostupností zdravotní péče na Ukrajině, coby možného azylově relevantního důvodu. Namítá, že městský soud řádně nezjistil stav věci zejména s ohledem na její vážný zdravotní stav, který doložila lékařskými zprávami. V této souvislosti stěžovatelka popsala úroveň zdravotní péče na Ukrajině, která je finančně náročná a nekvalitní. Stěžovatelka svou žádost o udělení humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu, či doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu, odůvodnila svým zdravotním stavem, soud však relevantní skutkový stav dostatečně nezjistil. Stěžovatelka má za to, že její zdravotní stav je v kontextu § 14a zákona o azylu způsobilý aktivovat čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve smyslu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 13. prosince 2016 ve věci č. 41738/10 – *Paposhvili proti Belgii*; žalovaný ani městský soud však tento rozsudek nereflektovali. Městský soud porušil princip *non-refoulment*, neboť měl zohlednit zhoršenou bezpečnostní situaci na Ukrajině, jakož i nefunkční ukrajinský zdravotní systém.

[8] K přijatelnosti své kasační stížnosti stěžovatelka namítá nesprávnou aplikaci § 14, respektive § 14a zákona o azylu, která se opírá o nedostatečně zjištěný skutkový stav věci, na jehož základě soud dospěl k chybnému závěru, že její zdravotní stav umožňuje vycestování na Ukrajinu. Jde o zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do jejího hmotněprávního postavení. Dále stěžovatelka uvádí, že judikatura dosud vůbec či plně neřešila, zda a v jakém rozsahu je správní orgán povinen hodnotit reálnou existenci a dostupnost zdravotní péče, pokud je žádost zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 2 zákona o azylu.

[9] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že stěžovatelka odkázala na zprávy ohledně stavu ukrajinského zdravotnictví, v níž se uvádí, že občané musí „neformálně“ platit za jednotlivá vyšetření. Žalovaný tyto skutečnosti nezpochybnil, nicméně uvedl, že je schopna si na tyto úkony vydělat sama prací, případně jí může vypomoci syn, který ji v současné době finančně podporuje. Kritika zdravotní péče na Ukrajině vyplývá ze subjektivního hodnocení stěžovatelky. K obavě z hrozícího konfliktu žalovaný uvedl, že stěžovatelka nepochází ze zasažených oblastí a konflikt se v současné době nerozšiřuje (vyjádření žalovaného je ze dne 23. 8. 2021 – pozn. NSS).

[10] Nejvyšší správní soud nejdříve hodnotil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102, věta první s. ř. s.), proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná a stěžovatelka je zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[11] Ve věcech, v nichž před krajským (zde městským) soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, se Nejvyšší správní soud po posouzení přípustnosti kasační stížnosti zabývá otázkou, zda podaná kasační stížnost svým významem *podstatně přesahuje zájmy stěžovatelky*, a je tak přijatelná. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. (ve znění účinném od 1. 4. 2021) totiž platí, že *jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost*.

[12] V usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39 (všechna zmiňovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), Nejvyšší správní soud definoval čtyři typové případy, v nichž jde o přijatelnou kasační stížnost.

[13] Nejvyšší správní soud nicméně v rozsudku ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021 - 49, konstatoval, že výklad provedený ve zmiňovaném usnesení ve věci sp. zn. 1 Azs 13/2006 není plně využitelný, zvažuje-li soud, zda je třeba výjimečně prolomit pravidla stanovená v § 75 odst. 1 s. ř. s. a § 109 odst. 5 s. ř. s. a přihlédnout při posuzování kasační stížnosti ke skutečnostem, které nastaly až po vydání rozhodnutí krajského soudu, aby bylo zajištěno dodržení norem požívajících aplikační přednost ve smyslu čl. 10 Ústavy, jimiž ve věcech mezinárodní ochrany budou zejména čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „*Úmluva*“) a zásada *non-refoulement* (zásada nenavracení). V těchto případech je třeba se věcně vypořádat s otázkou, zda je takové prolomení namístě, a to buď v rámci hodnocení přijatelnosti (viz například usnesení tohoto soudu ze dne 1. 6. 2017, č. j. 9 Azs 14/2017 - 30, či právě rozsudek č. j. 6 Azs 306/2021 - 49), nebo následně v rámci meritorního přezkumu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2021, č. j. 2 Azs 214/2020 - 46). Také při aplikaci § 104a s. ř. s. je totiž třeba postupovat tak, aby byly dodrženy mezinárodní závazky České republiky plynoucí z čl. 2 a 3 Úmluvy a zásady *non-refoulement*.

[14] Nejvyšší správní soud s odkazem na svou relevantní judikaturu (uvedenou níže) v nyní posuzované věci shledal, že je nezbytné i bez výslovné námitky stěžovatele (srov. například rozsudek tohoto soudu ze dne 21. 4. 2022, č. j. 10 Azs 47/2022 - 33) přihlédnout ke skutečnostem, k nimž došlo až po rozhodnutí městského soudu, a že ve světle těchto skutečností je kasační stížnost přijatelná i důvodná.

[15] V rozsudku ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022 – 31, Nejvyšší správní soud konstatoval, že dle všeobecně známých informací o změně bezpečnostní situace na Ukrajině je zřejmé, že v zemi dochází k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, a celé území Ukrajiny proto nadále nesplňuje jedno z kritérií bezpečnosti [dle přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (procedurální směrnice) a dle § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu]. V nyní projednávané věci informace o zemi původu založené ve spise pochází z července 2019 a z dubna 2020. Tyto informace, stejně jako rozhodnutí žalovaného i napadený rozsudek, byly tedy vydány před počátkem rozsáhlejšího ozbrojeného konfliktu, který od února tohoto roku v určité míře zasáhl celé ukrajinské území, a který

dle obecně známých informací v současnosti eskaluje. Je tedy zcela evidentní, že ve světle aktuální situace nemůže obstát závěr žalovaného (aprobovaný městským soudem), že k ozbrojeným střetům dochází pouze na malé části území Ukrajiny, a stěžovatelka, pocházející ze vzdálené oblasti, nemůže být tímto ozbrojeným konfliktem zasažena (k tomu obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 - 31). Uvedený fakt, jenž musí být kasačním soudem při uplatnění principu *non-refoulement* zohledněn, tedy vyvrací premisu neexistence bezprostřední hrozby při návratu stěžovatelky na Ukrajinu, na které stojí rozhodnutí žalovaného i městského soudu, a zakládá proto důvod pro jejich zrušení.

[16] Současně je ovšem třeba zdůraznit, že žalovaný ani městský soud při svém rozhodování nijak nepochybili. Vzhledem k závažnosti bezpečnostní situace na Ukrajině je nicméně potřeba prolomit základní pravidla stanovená v § 75 odst. 1 a 109 odst. 5 s. ř. s., a to ve prospěch principu *non-refoulement*, který požívá vyšší právní síly. Napadený rozsudek, jakož i rozhodnutí žalovaného nemohou s ohledem na výše uvedené obstát.

[17] Pro úplnost lze dodat, že s ohledem na konstatované důvody zrušení napadeného rozsudku by bylo nadbytečné se zabývat vlastní kasační argumentací.

[18] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů dospěl k názoru, že kasační stížnost je důvodná, a v souladu s § 110 odst. 1 věty první před středníkem s. ř. s. napadený rozsudek městského soudu zrušil (viz výrok I. tohoto rozsudku).

[19] Jelikož ve světle výše vyložených důvodů nemůže nadále obstát ani žalobou napadené rozhodnutí, zrušil Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s., ve spojení s § 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s. i rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení, v němž bude vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (viz výrok II. tohoto rozsudku).

[20] V dalším řízení žalovaný opětovně posoudí žádost stěžovatelky o udělení mezinárodní ochrany ve světle nových skutečností (zejména aktuálních zpráv o bezpečnostní situaci na Ukrajině), a to i z hlediska naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany.

[21] V případě, že Nejvyšší správní soud zruší rozsudek městského soudu a současně zruší i rozhodnutí správního orgánu dle § 110 odst. 2 s. ř. s., je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí městského soudu (§ 110 odst. 3, věta druhá s. ř. s.). Při rozhodování o náhradě nákladů řízení vychází soudní řád správní z celkového úspěchu ve věci (§ 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s.). Z tohoto hlediska byla úspěšná stěžovatelka, a proto má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Kasační soud nicméně rozhodl o nepřiznání náhrady nákladů řízení stěžovatelce podle § 60 odst. 7 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Zvážil přitom, že stěžovatelka je v řízení o kasační stížnosti procesně úspěšná toliko z důvodu změny bezpečnostní situace na Ukrajině, kterou nemohli předvídat žalovaný ani městský soud. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že se žádnému z účastníků náhrada nákladů nepřiznává; viz výrok III. tohoto rozsudku. Stejným způsobem ostatně postupoval zdejší soud již ve skutkově a právně podobných případech (viz například

rozsudky ze dne 10. 5. 2022, č. j. 6 Azs 71/2021 - 41, ze dne 27. 4. 2022, č. j. 7 Azs 357/2021 – 23, a ze dne 28. 7. 2022, č. j. 3 Azs 287/2021 - 54).

[22] Stěžovatelce byl usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 7. 2021, č. j. 3 Azs 171/2021 - 22, ustanoven zástupce pro řízení před soudem Mgr. Bc. Filip Schmidt LL. M., advokát. Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. hradí v takovém případě odměnu advokáta včetně hotových výdajů stát. Zástupci náleží podle § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném pro posuzovanou věc (dále jen „advokátní tarif"), odměna za dva úkony právní služby (tj. převzetí věci a přípravě zastoupení a vyhotovení doplnění kasační stížnosti) v celkové výši 6 200 Kč [§ 11 odst. 1 písm. a) a d) advokátního tarifu] a náhrada hotových výdajů ve výši 600 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu), celkem tedy 6 800 Kč. Protože advokát je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se jeho odměna o částku odpovídající této dani, kterou je povinen odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, tj. o 1 428 Kč. Celková odměna tak činí 8 228 Kč. Tato částka bude Mgr. Bc. Filipu Schmidtovi vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 27. září 2022

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu